

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Johan Gert

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

En ny hemvist stärker sjö- och flygräddningstjänsten i Sverige, Ds 2026:9

Sammanfattning

SKR tycker det är positivt att utredaren vill stärka och utveckla sjö- och flygräddningen.

SKR upplever inte att den föreslagna finansieringen kommer ge möjlighet till att uppnå det staten vill åstadkomma med uppdraget och förslagen kring ändrad hemvist för sjö- och flygräddningen.

SKR befärar att de nya uppgifterna för Myndigheten för civilt försvar inom sjö- och flygräddning utan utökad finansiering kommer ta resurser och fokus från Myndigheten för civilt försvars stöd till och arbete med kommunal räddningstjänst.

SKR anser att staten behöver säkerställa och stärka sin räddningstjänstförmåga vid höjd beredskap.

SKR anser att informationsdelning behöver stärkas i hela krishanteringssystemet, så att alla aktörer kan agera utifrån en gemensam, aktuell och relevant läges- och informationsbild.

SKR anser att staten behöver tillhandahålla och ställa krav på lösningar som möjliggör en effektiv larmkedja och informationsdelning för alla berörda blåljusaktörer.

SKR anser att det är viktigt och positivt att fortsätta utveckla möjligheterna till meranvändning av statens helikoptrar.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tycker det är positivt att utredaren vill stärka och utveckla sjö- och flygräddningen. Utmaningar och behov som utredningen redogör för har identifierats och diskuterats återkommande av berörda aktörer i olika sammanhang. SKR instämmer i att statlig räddningstjänst inte har utvecklats i samma takt som kommunal räddningstjänst. Det finns möjligheter och

behov av att fortsätta utveckla och stärka den samlade förmågan inom svensk räddningstjänst, både i fred och för höjd beredskap. Staten behöver bli mer drivande i att utveckla samhällets samlade räddningstjänst. I förslaget om Myndigheten för civilt försvars nya uppgifter behöver det tydliggöras ytterligare vad som ska uppnås med förändringen.

Ekonomiska förutsättningar

SKR ser inte att den finansiering som utredningen föreslår för förslagen kommer möjliggöra den utveckling som utredningen identifierat behov av. Synergier och effektiviseringsmöjligheterna av den ändrade hemvisten, inklusive flygverksamheten, uppfattas som begränsade jämfört med behoven för att åstadkomma önskade förändringar. Kustbevakningen har redan nu utmaningar med att upprätthålla sin förmåga till miljöräddning^{1, 2}.

SKR anser att det är bra att tillsynen av statlig räddningstjänst föreslås skärpas ytterligare. För att möjliggöra det behöver Myndigheten för civilt försvar tillföras resurser vilket inte redogörs för i utredningen.

SKR anser att fördelningen av ansvaret för sjö- och flygräddning mellan Kustbevakningen och Myndigheten för civilt försvar behöver förtydligas ytterligare i förslagen. Annars finns risk för otydlighet, att uppgifter inte utförs och att ansvar för kostnader blir oklart. I vissa delar är gränsdragningen mellan myndigheternas ansvar otydligt i förslagen.

Konsekvenser för kommuner

SKR befarar att de nya uppgifterna för Myndigheten för civilt försvar inom sjö- och flygräddning utan utökad finansiering kommer ta resurser och fokus från Myndigheten för civilt försvars stöd till och arbete med kommunal räddningstjänst. Förslagen som rör Myndigheten för civilt försvar riskerar att försämra förutsättningarna för kommunal räddningstjänst. De eventuella positiva effekterna för kommunerna bedöms inte motsvara försämringarna. Till exempel har kommunerna idag utmaningar med att Myndigheten för civilt försvar utbildar för få personer inom kommunal räddningstjänst på grund av underfinansiering. Det riskerar att försämrats ytterligare om Myndigheten för civilt försvar får ansvar för utbildning inom sjö-, flygräddning och miljöräddning till sjöss utan tillräcklig finansiering. Det gäller även om det nya utbildningsansvaret skulle bidra till att öka den samlade räddningstjänstförmågan. SKR anser att beskrivning av de indirekta konsekvenserna för kommunal räddningstjänst saknas i konsekvensbeskrivningen.

¹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/kustbevakningens-fartyg-i-oskarshamn-tas-ur-drift> [2026-06-24]

² <https://www.sverigesradio.se/artikel/kustbevakningen-bloder-pengar-pausar-aspirantutbildning> [2026-06-24]

Nyttjandeförordningen och förmåga vid höjd beredskap

SKR anser att det är mycket positivt att utredningen uppmärksammar utmaningen med förordningen (1982:314) om utnyttjande av Kustbevakningen inom Försvarsmakten (nyttjandeförordningen). Men SKR anses att skrivningen behöver skärpas ytterligare så att de resurser som Kustbevakningen använder, personal och utrustning, undantas. SKR uppfattar att utredningens föreslagna undantag i nyttjandeförordningen kan tolkas som att de fredstida resurserna skulle kunna minskas vid höjd beredskap. Bara de resurser som faktiskt krävs är undantagna.

Kustbevakningen har idag en ledningscentral för all sin operativa verksamhet. Om Kustbevakningen fortsätter med en ledningscentral vid höjd beredskap kan både kombattantverksamhet och folkrättsligt skyddad verksamhet komma att bedrivas i ledningscentralen. SKR anser att organiseringen av ledningscentralen och dess påverkan på det folkrättsliga skyddet behöver utredas ytterligare för att klargöra vilka effekter organiseringen i ledningscentralen kan få för sjö- och flygräddningstjänsten, miljöräddning till sjöss liksom på samverkande aktörer.

SKR har förstått att Kustbevakningen i nuläget planerar för en försämrad förmåga att hantera miljöräddning till sjöss vid höjd beredskap på grund av nyttjandeförordningen. SKR anser att det är förkastligt att staten planerar att minska sin förmåga för att hantera oljeutsläpp till sjöss vid höjd beredskap, när risken för oljeutsläpp då kan förväntas öka. Det kommer drabba kommuner. Hittills har Kustbevakningen talat om att vid höjd beredskap prioritera dricksvattentäkter, dvs. de tre stora sjöarna, och kärnkraftverkens kylvatten. Olja som inte staten kan hantera till sjöss riskerar nå land och drabba kustkommuner.

Myndigheten för civilt försvar och kommunerna planerar för att kraftigt öka sin förmåga för kommunal räddningstjänst vid höjd beredskap och att genom civilplikt minst dubbla bemanningen. Det är då anmärkningsvärt att staten inte på samma sätt arbetar för att öka sin förmåga i statlig räddningstjänst. Den planerade utökningen av förmågan i kommunal räddningstjänst under höjd beredskap har inte beaktat behoven vid utökad risk för oljepåslag. Det bedöms även vid höjd beredskap effektivare att hantera oljan till sjöss innan den når land.

Larmhantering och informationsdelning

SKR instämmer i utredningens slutsats att det finns ett stort behov av ett fortsatt utvecklingsarbete för att samtliga berörda larmcentraler och aktörer ska ha tillgång till bästa möjliga information. Det är bra att detta uppmärksammas. Staten behöver tillhandahålla och ställa krav på lösningar som möjliggör en effektiv larmkedja och effektiv informationsdelning för alla berörda aktörer, räddningstjänst, polis, sjukvård och SOS Alarm samt andra samarbetsparter. Att vissa aktörer i dag inte enkelt kan dela information digitalt är allvarligt. Utan tillgång till adekvat lägesbild och information så kan risken i olika insatser försämrast. Informationsdelningen behöver stärkas i hela krishanteringssystemet.

Meranvändning av helikoptrarna

SKR anser att det är viktigt och positivt att fortsätta utveckla möjligheterna till meranvändning av statens helikoptrar för bland annat kommuner och regioner där så är möjligt. Regionerna samverkar vid sjö- och flygräddningsuppdrag där det finns behov av medicinskt utbildad personal. Vid andra akuta händelser kan även den statliga räddningstjänstens helikoptrar bistå med omedelbar transport av skadade eller sjuka personer. Detta bör genomgående tas i beaktande, exempelvis för utbildning och övning. Vid framtida anskaffning av helikoptrar bör regionernas behov att kunna vårda under transport beaktas ytterligare för att bättre möjliggöra meranvändning.

Sveriges Kommuner och Regioner

Palle Lundberg
VD

Ola Odebäck
Tf avdelningschef